
Omgevingsveiligheid en de DNR 2011, de UAV 2012 en de UAV-GC 2005

Prof. mr. dr. M.A.B. Chao-Duivis

12 juli 2018



NHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 DE OPDRACHTFORMULERING	2
1.2 DE WERKWIJZE	3
HOOFDSTUK 2. DE AANBEVELING VAN DE ONDERZOEKSRaad VOOR DE VEILIGHEID.....	5
2.1 INLEIDING.....	5
2.2 AANBEVELING 2 HJESONGEVAL ALPHEN.....	5
2.3 DE REACTIE VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES.....	6
HOOFDSTUK 3. DE HANDLEIDING STAPPENPLAN V&G VOOR OPDRACHTGEVERS VOOR ZOVER DE OMGEVINGSVEILIGHEID BETREFFEND VERTAALD NAAR DE ALGEMENE VOORWAARDEN	10
3.1 INLEIDING.....	10
3.2 OMGEVINGSVEILIGHEID V&G BIJ TRADITIONELE (DNR/UAV) CONTRACTEN	11
3.3 OMGEVINGSVEILIGHEID V&G BIJ BIJ GEÏNTEGREERDE CONTRACTEN	29

BIJLAGE: Schrijven van Bouwend Nederland 14 juni 2018

BIJLAGE: Schrijven van Aannemersfederatie Nederland Bouw&Infra 10 juli 2018

1. INLEIDING

1.1 De opdrachtformulering

Bij schrijven d.d. 30 november 2017 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkszaken aan het Instituut voor Bouwrecht opdracht verleend voor ‘aanpassing UAV 2012 inzake omgevingsveiligheid’

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft bij schrijven d.d. 30 november 2017 opdracht verleend aan het Instituut voor Bouwrecht conform de offerte van het Instituut d.d. 13 november 2017.

In de offerte is inhoudelijk het volgende opgenomen:

‘1. Aanleiding

Op 29 juni 2016 publiceerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid een rapport betreffende het hijsongeval in Alphen aan den Rijn. In dat rapport is op p. 84/85 de volgende aanbeveling aan de Minister voor Wonen en Rijksdienst gedaan:

‘Bewerkstellig, samen met de bouwsector, dat opdrachtgevers in de overeenkomsten die zij sluiten met de partijen die deelnemen aan een bouwproject:

1. één centrale partij aanwijzen die verantwoordelijkheid draagt voor een systematisch proces van risicobeheersing voor het gehele bouwproces, met inbegrip van de omgevingsveiligheid en
2. dat zij de overige partijen verplichten om onder regie van de aldus aangewezen partij zodanig met elkaar samen te werken als nodig is voor een doelmatige organisatie van dat proces van risicobeheersing.

De risicoverantwoordelijkheid en samenwerkingsverplichtingen dienen helder en coherent te worden geregeld in de algemene voorwaarden¹ bij overeenkomsten die de opdrachtgever en de partijen die deelnemen aan een bouwproject met elkaar sluiten.’

N.a.v. deze aanbeveling heeft het Ministerie van BZK (Wonen en Rijksdienst) aan het Instituut voor Bouwrecht gevraagd een offerte uit te brengen voor de werkzaamheden die de aanbeveling met zich brengen voor de UAV 2012.’

Nadat de eerste versie van de uitwerking van deze opdracht was geschreven en besproken met de Begeleidingscommissie heeft een overleg op 7 maart 2018 plaatsgevonden met het Ministerie en is de opdracht aan het Instituut aangepast. In het verslag van dat overleg is het volgende opgenomen:

¹ Verwezen wordt hier naar de UAV 2012, de UAV-GC 2005 en de DNR 2011.

‘3. In dat overleg is van de zijde van het Ministerie aangegeven dat de manier waarop het Ministerie opvolging wil geven aan de aanbeveling van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OvV) uitsluitend betreft het -voor zover nodig- opnemen in de UAV 2012 van een regeling van het onderwerp omgevingsveiligheid analoog aan de wijze, waarop omgegaan wordt met het onderwerp arbeidsomstandigheden en die voorts aansluit bij hetgeen door het Rijksvastgoedbedrijf is gedaan in de aangepaste Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers (2018). Omgevingsveiligheid wordt hier in de Risico-inventarisatie en -evaluatie (Ri&E) meegenomen. Daarnaast heeft de RVb V&G modeldocumenten ontwikkeld, inclusief de coördinatie van de veiligheid (V&G en omgevingsveiligheid): zie <https://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/documenten/richtlijn/2018/03/01/handleiding-stappenplan-vg-voor-opdrachtgevers>

4. De onderwerpen constructieve veiligheid en arbeidsomstandigheden vormen geen onderdeel van deze opdracht. Naar de mening van het Ministerie zijn deze onderwerpen al voldoende belegd in de huidige regelgeving (Arbidsomstandighedenwet en besluit) en de komende regelgeving (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen).

5. Zijdens het Instituut voor Bouwrecht is aangegeven dat de opdracht aan het Instituut anders was opgevat. Maar duidelijk is thans dat de opdracht ten doel heeft op de wijze waarop het Ministerie wenst te acteren naar aanleiding van de aanbeveling van de Raad voor de Veiligheid en omvat enkel en voor zover nodig het onderbrengen van het onderwerp omgevingsveiligheid in de UAV 2012. En op dezelfde wijze voorstellen te formuleren voor opname in de UAV-GC 2005 en de DNR 2011.² Hierbij wordt gekeken wat er reeds in de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers (2018) en V&G modeldocumenten is opgenomen en of en zo ja welke aanpassing in de algemene voorwaarden nodig is. Daarnaast kunnen voor zover noodzakelijk opmerkingen en aanvullingen gegeven worden op de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers (2018) en V&G modeldocumenten.’

In dit rapport is de vertaling van de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers opgenomen.

1.2 De werkwijze

De werkzaamheden van het Instituut zijn begeleid door een Commissie waarin zitting hebben gehad: mr. R. Uittenbogaard (Bouwend Nederland), mr. M. de Koning (Aannemersfederatie), mr. H. van Meer (Unie van Waterschappen) en ing. H. van Vulpen (Rijksvastgoedbedrijf)³. Het in het

² Wat de DNR 2011 en de UAV-GC 2005 betreft, gaat het om suggesties ten dienste van de organisaties die verantwoordelijk zijn voor de inhoud van die beide sets van algemene voorwaarden. Vertegenwoordigers van die organisaties nemen geen deel aan de Commissie die het werk van het Instituut voor Bouwrecht begeleidt.

³ Aanvankelijk was de Rijksoverheid vertegenwoordigd door mr. A. Tekelenburg (Ministerie BZK) en mr. B. Weeink (Ministerie BZK); gezien het onderwerp van de opdracht lag het meer voor de hand een vertegenwoordiger vanuit een opdrachtgevend Rijksdienst als vertegenwoordiger plaats te laten nemen.

leven roepen van een Commissie is ingegeven door het feit dat een uitwerking van de opdracht (ook zoals die in eerste instantie is opgevat) zou leiden tot aanpassing van de UAV 2012. De UAV 2012 zijn in breed verband opgestelde algemene voorwaarden en daar werd met deze Commissie op dezelfde wijze als aan de wijziging van 2012 uitvoering aan gegeven.

De Commissie is twee keer bijeen geweest. In beide bijeenkomsten is door de vertegenwoordigers die niet afkomstig waren van de Rijksoverheid benadrukt dat het enkele aanpassen van de UAV 2012 niet het antwoord kan zijn op wat de Onderzoeksraad voor de Veiligheid heeft aanbevolen. En in de tweede vergadering is door de vertegenwoordigers van bouworganisaties o.a. aangegeven dat met het enkel aanpassen van de UAV 2012 geen gehoor werd gegeven aan wat de Onderzoeksraad wenselijk vond; voorts is herhaald dat men een regeling op een hoger niveau van veiligheid in de bouw wenselijker dan het op dit moment regelen van veiligheid op het niveau van algemene voorwaarden. Het standpunt van de beide organisaties wordt in de maand juni formeel ter kennis gebracht van het Instituut voor Bouwrecht. Het thans voorliggende rapport is inhoudelijk niet ten principale besproken in de tweede vergadering. In deze vergadering is kort gesproken over de verschillende initiatieven die thans lopen en in voorbereiding zijn betreffende het breder aandacht vragen en regelen van veiligheid in het bouwproces. Deze initiatieven werden door de aanwezige vertegenwoordigers van de bouworganisaties toegejuicht.

Zijdens het Ministerie is kenbaar gemaakt dat middels het onderhavige rapport uitvoering is gegeven aan de opdracht om voorstellen te doen voor wijziging van de UAV 2012 aan de hand van het Stappenplan, hiervoor genoemd.

Hoofdstuk 2. De aanbeveling van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid

2.1 Inleiding

De Raad voor de Veiligheid heeft in het rapport 'Hijsongeval Alphen aan den Rijn' verschillende aanbevelingen gedaan, waarvan voor het onderhavige onderzoek aanbeveling 2 van belang is. Deze aanbeveling wordt uiteengezet in par. 2.2 en in par. 2.3 volgt de reactie zijdens het Ministerie daarop.

2.2 Aanbeveling 2 Hijsongeval Alphen

In het rapport Hijsongeval Alphen⁴ doet de Raad aan de Minister van Wonen en Rijksdienst de volgende aanbeveling:

'Aanbeveling 2

Bewerkstellig, samen met de bouwsector, dat opdrachtgevers in de overeenkomsten die zij sluiten met de partijen die deelnemen aan het project :

1. één centrale partij aanwijzen die verantwoordelijkheid draagt voor een systematisch proces van risicobeheersing voor het gehele bouwproces, met inbegrip van de omgevingsveiligheid en
2. dat zij de overige partijen verplichten om onder regie van de aldus aangewezen partij zodanig met elkaar samen te werken als nodig is voor een doelmatige organisatie van dat proces van risicobeheersing.

De risicoverantwoordelijkheid en samenwerkingsverplichtingen dienen helder en coherent te worden geregeld in de algemene voorwaarden⁵ bij overeenkomsten die de opdrachtgever en de partijen die deelnemen aan een bouwproject met elkaar sluiten.'

De aanbeveling houdt concreet in dat de Minister bewerkstelligt, dat gekomen wordt tot een praktijk, waarin:

- a. opdrachtgevers, in de overeenkomsten die worden aangegaan bij een bouwproject, één centrale persoon aanwijzen
- b. die belast wordt met de systematisch proces van beheersing van alle risico's (omgevingsveiligheid is er één van)

⁴ Te downloaden van de website van de OVV: <https://www.onderzoeksraad.nl/nl/onderzoek/2142/hijsongeval-alphen-aan-den-rijn/publicatie#fasen>.

⁵ Verwezen wordt naar de UAV 2012, de UAV-GC 2005 en de DNR 2011.

- c. betreffende het gehele bouwproces (in een bepaald bouwproject)
- d. die de regie krijgt over de andere bij het bouwproject betrokkenen
- e. die verplicht worden om onder de regie van deze (samen) te werken
- f. zodanig dat dit doelmatig is voor de organisatie van het proces van risicobeheersing.

Voorts wordt opgeroepen om in de algemene voorwaarden, die in de bouw gebruikt worden, de risicoverantwoordelijkheid en samenwerkingsverplichtingen helder en coherent te regelen.

Opmerking verdient, dat hoewel deze oproep eveneens gericht is aan de Minister de oproep ook de opstellers van de DNR 2011 (BNA en NIngenieurs) en de UAV-GC 2005 (CROW) raakt, nu deze sets van algemene voorwaarden van die organisaties afkomstig zijn. De UAV 2012 zijn de enige algemene voorwaarden, die onder auspiciën van het Ministerie tot stand zijn gekomen.

2.3 De reactie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Bij schrijven van 22 december 2016 heeft het Ministerie gereageerd op de aanbeveling van de Onderzoeksraad. De reactie luidt als volgt:

Huidige juridisch kader

De meeste bouwovereenkomsten zijn voor wat betreft de ontwerpfase van bouwprojecten gebaseerd op de DNR 2011 en voor wat betreft de uitvoeringsfase op de UAV 2012 of de UAV-gc 2005. De veiligheid voor de omgeving rondom een bouwplaats is geregeld in het Bouwbesluit 2012 (artikel 8.2 en 8.7). De genoemde contractvormen geven geen standaardbepalingen voor het beleggen van de verantwoordelijkheid voor deze omgevingsveiligheid.

Naast de omgevingsveiligheid speelt bij bouwprojecten ook de veiligheid van de werknemers op de bouwplaats. Het Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 2.26 e.v.) is hierop van toepassing. Voor het vastleggen van de verantwoordelijkheden voor deze veiligheid zijn in de UAV 2012 en UAV-gc 2005 wel standaard- bepalingen opgenomen. In de DNR 2011 kunnen bij de ontwerpende partij taken worden belegd met betrekking tot het veiligheids- en gezondheidsplan.

Reactie op aanbeveling 2

Ik ben het met de Onderzoeksraad eens dat een goede contractuele vastlegging van de verantwoordelijkheid voor de omgevingsveiligheid van groot belang is. Ik constateer dat als het gaat om de veiligheid van werknemers op de bouwplaats dit al geregeld is in de UAV 2012, UAV-gc 2005 en DNR. Omdat de borging van omgevingsveiligheid

samenhangt met de borging van de veiligheid van de werknemers op de bouwplaats, ligt het in de rede te werken naar een situatie dat beide vormen van veiligheid integraal wordt vastgelegd in contracten. Ik zal in overleg treden met het bouwbedrijfsleven om de omgevingsveiligheid in de standaardbepalingen van de DNR 2011, UAV 2012 en UAV-gc 2005 te laten opnemen.’

De Onderzoeksraad voor de Veiligheid heeft op 29 juni 2017 de reacties die hij heeft ontvangen op de aanbevelingen gepubliceerd met daarbij een reactie van de Onderzoeksraad. Betreffende de reactie aanbeveling 2 is daarover het volgende opgemerkt:

‘Conclusie over opvolging

De minister lijkt de aanbeveling en de opvolging daarvan te beperkt op te vatten. Uit de reactie blijkt namelijk niet de expliciete intentie om te zorgen dat partijen in een bouwproject bij contract één centrale partij aanwijzen die verantwoordelijkheid draagt voor een systematisch proces van risicobeheersing voor het gehele bouwproces (inclusief omgevingsveiligheid) en dat andere partijen verplicht zijn om onder regie van die partij samen te werken. De minister heeft het alleen over contractueel en integraal vastleggen van de verantwoordelijkheid voor omgevingsveiligheid en veiligheid van werknemers. Onduidelijk blijft of de minister die verantwoordelijkheid wil laten invullen conform de bedoeling van de aanbeveling. Vooralsnog heeft de minister de aanbeveling niet opgevolgd.’

Bij schrijven van 5 februari 2018 heeft de Minister geantwoord op Kamervragen naar aanleiding van het bericht in de Cobouw 30 november 2017, inhoudende dat de aanbevelingen van de OVV worden genegeerd. Van belang is met name hetgeen als antwoord door de Minister is gegeven op vraag 3:

‘Antwoord op vraag 3

Naar aanleiding van aanbevelingen van de OVV zijn door de rijksoverheid de afgelopen jaren acties in gang gezet om de bouwveiligheid te verbeteren. Meest recent gaat het om de aanbevelingen van de OVV in het rapport uit 2017 “Hijsen in de hart van de stad” over het ongeval bij de verbouw van het oude VROM-gebouw aan de Rijnstraat en het rapport uit 2016 “Hijsongeval Alphen aan de Rijn” over het ongeval met een brugdek. De aanbevelingen in deze rapporten beogen het verbeteren van de omgevingsveiligheid bij bouwplaatsen. Deze aanbevelingen zijn overgenomen en uw Kamer is hierover geïnformeerd. Er wordt momenteel nagegaan hoe één centrale partij verantwoordelijk kan worden gemaakt voor de borging van de omgevingsveiligheid bij bouwplaatsen.

Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de wijze waarop dit nu al geregeld is voor de veiligheid van de werkenden op de bouwplaats. Er is opdracht gegeven aan het Instituut voor Bouwrecht om hierover een advies uit te brengen.

Verder wordt gewerkt aan een richtlijn Bouw- en sloopveiligheid die uitgaande van een risicoanalyse kaders gaat geven voor het opstellen van veiligheidsplannen conform het Bouwbesluit 2012.

Naast deze acties voor de omgevingsveiligheid bij bouwplaatsen, is er door mijn ambtsvoorgangers ook ingezet op de verbetering van de borging van de bouwkwaliteit, waaronder de constructieve veiligheid van het te realiseren bouwwerk. Dit heeft geresulteerd in het wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen dat uitgaat van een betere en heldere verdeling van de verantwoordelijkheid voor de bouwkwaliteit. Een onafhankelijke private kwaliteitsborger moet de bouwkwaliteit beoordelen en aan het eind verklaren dat voldaan wordt aan de bouwvoorschriften. Verder beoogt deze wet dat de bouwer ook zelf meer gaat doen aan kwaliteitsbewaking en vooraf de mogelijke risico's beschouwt. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid voor bouwfouten aangescherpt voor de bouwer. Het wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen is een uitwerking van de adviezen van de commissie Dekker (Privaat wat kan, publiek wat moet, 2008) om de bouw meer verantwoordelijk te maken voor de borging van de bouwkwaliteit. Deze commissie is op verzoek van het kabinet in haar advies ook ingegaan op het werken met een zogenaamde hoofdconstructeur (of coördinerend constructeur), mede naar aanleiding van een aanbeveling van de OVV in haar rapport Veiligheidsproblemen met gevelbekleding (2006). De commissie Dekker heeft geadviseerd om de hoofdconstructeur niet wettelijk te verplichten en het aan marktpartijen over te laten om te organiseren dat er een kwalitatief goed proces is en de verantwoordelijkheden helder zijn. Dit advies is eveneens uitgewerkt in het wetsvoorstel. Door de bouwsector was eerder ook al invulling gegeven aan dit advies met de Neprom gedragscode Constructieve veiligheid (2008) en het Compendium Aanpak Constructieve Veiligheid (2008/2011). Deze documenten beschrijven hoe de borging en verantwoordelijkheid voor de constructieve veiligheid kan worden geregeld onder andere door het aanstellen van een hoofdconstructeur of coördinerend constructeur.

De OVV heeft voorts in haar rapport Instorting B-Tower (2012) aanbevelingen gedaan over de opvolging en invoering van de adviezen van de commissie Dekker, vooral in relatie tot de nieuwe rol voor de bouwsector en de balans tussen de eigen verantwoordelijkheid van de sector en het overheidstoezicht. Hieraan is in het wetsvoorstel tegemoet gekomen door te kiezen voor een publiek-privaatstelsel. Zo zal de

genoemde private kwaliteitsborger onderworpen zijn aan toezicht door een landelijke
publiekrechtelijke toezichthouder.’

Hoofdstuk 3. De Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers voor zover de omgevingsveiligheid betreffend vertaald naar de algemene voorwaarden

3.1 Inleiding

Het Rijksvastgoedbedrijf heeft in maart 2018 de tweede versie van de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers gepubliceerd. De Handleiding betreft de arbeidsveiligheid (voortvloeiend uit Europese regelgeving, geïmplementeerd in nationale regelgeving) en omgevingsveiligheid, waarvoor geen expliciete wettelijke verplichtingen bestaan, aldus de Handleiding.⁶

In de Handleiding worden de verschillende taken die dienen te worden verricht in het kader van de veiligheid in beeld gebracht en wordt aangegeven of dit een taak is die de opdrachtgever dan wel een van de ontwerpende of uitvoerende partijen dient uit te voeren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt al naar gelang het om de traditionele contracten (hoofdstuk 2 in de Handleiding) of om geïntegreerde contracten (hoofdstuk 3 in de Handleiding) gaat.

In dit hoofdstuk wordt die opzet gevolgd. De te zetten stappen zijn letterlijk overgenomen uit de Handleiding en vervolgens vertaald naar de drie aan de orde zijnde algemene voorwaarden.

De begrippen omgeving en omgevingsveiligheid zijn niet gedefinieerd in de Handleiding. Wel wordt in de bij de Handleiding horende modeldocumenten, al dan niet expliciet aandacht geschonken aan aspecten die op de omgeving slaan. Het gaat hier om de aandachtsgebieden, die zijn opgesomd in Model A, RI&E in de Definitie- en Ontwerpfase: aandachtsgebied 1 (publieke veiligheid en omgeving) waar o.a. verwezen wordt naar afdeling 8.1 Bouwbesluit; aandachtsgebied 2 (belendingen), aandachtsgebied 5 (bereikbaarheid/toegankelijkheid projectlocatie), aandachtsgebied 6 (opstelling/opslag materieel), aandachtsgebied 7 (milieu), aandachtsgebied 11 (instabiliteit), aandachtsgebied 12 (ondergrond), aandachtsgebied 13 (installaties/opslag/magazijn en munitiedepots/besloten ruimtes), aandachtsgebied 15 (sloop). Deze aandachtsgebieden komen terug in de andere model documenten, waar zij net als in het eerste Model concreet worden benoemd en voorzien van acties.

Gegeven deze concrete aandacht kan er van afgezien worden om de begrippen omgeving en omgevingsveiligheid abstract te formuleren in de algemene voorwaarden in de situatie dat - conform de wens van het Rijksvastgoedbedrijf, opgenomen in de Instructie toepassing V&G

⁶ Zie de Handleiding p. 5. Opmerking verdient dat in het Bouwbesluit in Hoofdstuk 8 wel verplichtingen zijn opgenomen betreffende omgevingsveiligheid. Voorts dient er op gewezen te worden dat uit hoofde van de regeling in het Burgerlijk Wetboek van de onrechtmatige daad (art. 6:162 e.v.) het niet in acht nemen van omgevingsveiligheid tot aansprakelijk van de opdrachtgever en/of de betrokken ontwerpers en bouwers kan leiden. Te downloaden van <https://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/expertise-en-diensten/v/veiligheid/documenten/richtlijn/2018/03/01/handleiding-stappenplan-vg-voor-opdrachtgevers>.

modeldocumenten - , daadwerkelijk met deze (of daarop gelijkende) modeldocumenten wordt gewerkt.

Voor de overige gevallen kan geredeneerd worden, dat nu er een verplichting opgenomen wordt in de algemene voorwaarden gewijd aan de veiligheid, die voor het traditionele model nader geconcretiseerd dient te worden in het bestek, het er voor gehouden kan worden, dat in het bestek duidelijk gemaakt zal worden waar de veiligheid betrekking op heeft. De standaard aanbieders van bestekken, resp. STABU en CROW, zullen waarschijnlijk een aanknopng zoeken bij de praktijk van het Rijksvastgoedbedrijf. Voor wat het geïntegreerde model betreft kan in de vraagspecificatie verwezen worden naar de modellen van het Rijksvastgoedbedrijf.

Dit alles ligt voor de hand en lijkt voldoende rechtvaardiging om niet tot een definitie over te gaan, maar wel zij opgemerkt, dat er een tendens is dat de uniformering/standaardisering van werkwijzen en begrippen aan belang inboet. Het verdient daarom aandacht in de komende jaren dit aspect te monitoren.

In dit rapport wordt gezien het voorgaande niet aanbevolen om te komen tot een definitie van de begrippen omgeving en omgevingsveiligheid.

3.2 Omgevingsveiligheid V&G bij traditionele (DNR/UAV) contracten

Stap 1: V&G in de Project Start Up (PSU)⁷

Zet het aspect V&G op de agenda van de Project Start Up (PSU) en bespreek ook de rol- en taakverdeling:

- *Gebouwbeheerder: Bespreek met de gebouwbeheerder of in het project rekening moet worden gehouden met gelijktijdig lopende werkzaamheden, zoals onderhoud of andere projecten en of in dat laatste geval reeds V&G-documenten beschikbaar zijn.*

Reeds beschikbare V&G-documenten (V&G-dossier) van het gebouw zijn de eerste aanzet tot het vormen van de specifieke V&G-documenten voor het onderhavige project.

- *Inkoopadviseur: Bespreek met de inkoopadviseur op welke wijze V&G-aspecten in de aanbestedingsstrategie voor adviesdiensten wordt meegenomen.*

- *V&G-toetsers: Bespreek met de (interne of ingehuurde) V&G-toetsers welke taken door hem worden uitgevoerd, zoals het (mede) opstellen van de projectspecifieke RI&E en het toetsen van (concept) V&G-documenten.*

DNR 2011 en UAV 2012

⁷ De gecursiveerde tekst is de tekst uit de Handleiding, die voor het gemak van de lezer vooralsnog in de tekst in extenso is overgenomen. In de definitieve versie van het rapport wordt dit mogelijk verplaatst naar een bijlage. Tekstvoorstellen zijn onderstreept.

Deze stap betreft de fase, waarin een bouwproject door de opdrachtgever wordt voorbereid. In deze fase gaat het nog niet om contracteren met de ontwerper en de aannemer. Van een juridisch afdwingbare verplichting die opgenomen kan worden in de algemene voorwaarden is dan ook geen sprake.

De stap noopt niet tot een aanpassing van de DNR 2011 of de UAV 2012.⁸

Stap 2: Bepaal de V&G-aspecten t.b.v. de overdracht van en naar de gebouwbeheerder

Maak afspraken met de gebouwbeheerder over:

- *welke informatie met betrekking tot Veiligheid en Gezondheid – indien aanwezig – bij aanvang bij verbouwing of renovatie wordt overgedragen, zoals een bestaand V&G-dossier en rapporten zoals een Asbest Inventarisatie Rapport (AIR, bij gebouwen die vóór 1994 zijn gebouwd) en*
- *welke informatie met betrekking tot Veiligheid en Gezondheid na afloop zal worden overgedragen naar de gebouwbeheerder.*

Het gaat hierbij vooral om het V&G-dossier, waarin zaken zijn beschreven, die in het gebouw zijn gemaakt of aangepast die risico's inhouden voor latere werkzaamheden aan het bouwwerk, almede een beschrijving van aangebrachte voorzieningen om die werkzaamheden veilig te kunnen uitvoeren.

Bij een project in een bestaand gebouw zijn er twee mogelijkheden:

1. *Er is een bestaand V&G-dossier. Dit bestaande V&G-dossier geeft inzicht in de aanwezige veiligheidsvoorzieningen en restrisico's van het gebouw. Deze informatie vergemakkelijkt het opstellen van de projectspecifieke RI&E. Hiermee kan echter niet worden volstaan. Er is veelal aanvullend onderzoek ter plaatse en in revisiegegevens nodig en er moet worden nagedacht in hoeverre nog andere veiligheidsrisico's binnen het project kunnen spelen, naast de zaken die in het V&G-dossier zijn genoemd. Het bestaande V&G-dossier moet binnen het project worden bijgewerkt, wanneer het project de situatie zodanig wijzigt dat het V&G-dossier niet meer actueel is.*
2. *Er is geen bestaand V&G-dossier. Laat bij verbouw of bij vervangingsonderhoud in beginsel alleen een V&G-dossier maken dat betrekking heeft op het deel van het gebouw waarop het project betrekking heeft. Laat bij nieuwbouw of renovatie wel altijd een volledig V&G-dossier ontwikkelen, dat betrekking heeft op het hele gebouw.*

⁸ Voor alle duidelijkheid: dat stappen niet nopen tot een aanpassing van de algemene voorwaarden wil niet zeggen, dat de stappen niet door een opdrachtgever of andere betrokkene gezet zouden moeten worden. In het totaal van alle activiteiten, die zouden dienen plaats te vinden in het kader van veiligheid, zijn alle stappen in de Handleiding relevant, maar zij hebben niet alle relevantie voor de inhoud van de overeenkomst van een opdrachtgever met een ontwerper en/of aannemer.

DNR 2011 en UAV 2012

Hetgeen over stap 1 is opgemerkt, geldt ook hier. De stap noopt niet tot een aanpassing van de DNR 2011 of de UAV 2012.

Stap 3: Opstellen RI&E

De OG stelt in samenspraak met de V&G-toetser in de fase voorafgaand aan het ontwerp een RI&E op. Deze RI&E moet – net als het V&G-plan en het V&G-dossier – gedurende de ontwerpfase als 'levend' document worden bijgehouden, waarbij per fase (VoorOntwerp, Definitief Ontwerp e.d.) tussentijdse versies worden opgeslagen. Het toe te passen format van een RI&E is opgenomen in model A.

De OG bepaalt op basis van de RI&E voor de definitiefase de geldende verplichtingen op het gebied van V&G, zoals:

- *het al of niet maken van een V&G-plan en een V&G-dossier,*
- *het al of niet aanstellen van een V&G-coördinator voor de ontwerpfase (VGCO).'*

DNR 2011

Deze stap kan onderdeel zijn van de opdracht aan een adviseur met wie gecontracteerd wordt op basis van de DNR 2011; de V&G-toetser wordt immers in de definitielijst omschreven als de 'interne of ingehuurde V&G-adviseur van de opdrachtgever'.⁹

Voorgesteld wordt om deze stap onder te brengen in art. 2 lid 3 na het bepaalde in dat artikellid onder j¹⁰ van de algemene voorwaarden van de DNR 2011:

'3. Voorafgaand aan de totstandkoming van de opdracht overleggen partijen, voor zover op dat moment mogelijk en voor zover relevant, betreffende:

(.....)

3k. over het opstellen van een risico-inventarisatie en -evaluatie, het al of niet maken van een V&G-plan en een V&G-dossier door de adviseur en het al of niet aanwijzen van de adviseur als V&G-coördinator voor de ontwerpfase.'

Wat betreft de Modelbasisopdracht (MBO) DNR 2011 zal art. 1 lid 1 (mede omvattende de werkzaamheden door de adviseur te verrichten) conform de uitkomst van het overleg mede over het in 3k bepaalde moeten worden ingevuld.

⁹ Pag. 6 Handleiding.

¹⁰ Luidende: 'de wijze waarop de kwaliteitszorg eventueel wordt geregeld'.

Voorts zal artikel 2 (Opdrachtdocumenten) lid 1 C aangevuld moeten worden met een nieuw nummer 5¹¹:

‘1 De volgende opdrachtdocumenten omschrijven in onderlinge samenhang de rechten en verplichtingen die voor partijen uit de opdracht voortvloeien:

(.....)

C de door partijen gearafeerde annexen met betrekking tot:

(.....)

5. de eventuele uitwerking van een V&G-plan en een V&G-dossier alsmede de eventuele omschrijving van de taken van de V&G coördinator voor de ontwerpfase’.

UAV 2012

De stap betreft de definitiefase van het ontwerp en raakt dus niet de UAV 2012. De stap noopt niet tot een aanpassing van de UAV 2012.

Stap 4: V&G in aanbesteding ontwerp en/of adviesdiensten

Het aanstellen van een V&G-coördinator voor de ontwerpfase (VGCO) is verplicht indien in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door:

- *twee of meer werkgevers*
- *één werkgever en één of meer zelfstandigen of*
- *twee of meer zelfstandigen.*

Zorg ervoor dat bij het aanstellen van de VGCO diens taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn benoemd en vastgelegd, zodat hierop kan worden gestuurd en de VGCO hierop kan worden aangesproken.

Neem bij offerteaanvragen en bij opdrachten voor adviesdiensten bij elke fase de V&G-werkzaamheden op en neem hierbij de tekst op volgens model G (keuze 1 respectievelijk keuze 2).

Stel bij de aanbesteding eisen aan de uitgenodigde ontwerpde partij(en) ten aanzien van de aan te stellen V&G-coördinator ontwerpfase wat betreft competenties, ervaring, kennis en kunde.

- *Neem deze zaken op in een op te stellen selectieleidraad.*
- *Vraag referenties om kennis, kunde en ervaring op gebied van V&G aantoonbaar te maken.*

¹¹ Het gaat om de modelopdracht; indien de uitkomst van het overleg, zoals beschreven is in art. 2 lid 3 onder k van de algemene voorwaarden, is dat de adviseur met wie overlegd deze taken niet opgedragen krijgt, wordt deze bepaling geschrapt in de formulering van de daadwerkelijk tot stand gekomen opdracht. Ten overvloede: bij overneming van deze bepaling zullen de opvolgende delen van de bepaling moeten worden hernummerd (herletterd).

- *Verstrek bij de offerteaanvraag de ingevulde RI&E, zodat de externe adviseur de gesignaleerde risico's en mogelijke beheersmaatregelen meeneemt in de vervolgfases van het ontwerp en deze RI&E in elke fase actualiseert.*

Let op: Neem in de RI&E omgevingsveiligheid en -hinder volgens artikel 8.1 t/m 8.6 van het Bouwbesluit mee, zoals vermeld in model A. Later zal de uitvoerende partij voor de restrisico's maatregelen vastleggen in het V&G-plan, model B. Daarnaast zal deze een bouwveiligheidsplan opstellen volgens artikel 8.7. van het Bouwbesluit indien dit door het bevoegd gezag wordt verlangd.

- *Neem bij nieuwbouw in de offerteaanvraag ook op het opstellen van een advies over onderhoudsveilig bouwen in het licht van artikel 6.53 van het Bouwbesluit. Laat daarbij gebruik maken van de Checklist veilig onderhoud, zie op www.omgevingsweb.nl/publicaties/formulier-toetsingskader-veilig-onderhoud.*

DNR 2011

De inhoud van deze stap is al vorm gegeven door de aanpassing inzake de DNR (algemene voorwaarden en MBO) onder stap 3.

Betreffende de verstrekking bij de offerteaanvraag van de ingevulde RI&E door de opdrachtgever, zoals in deze stap toegelicht, wordt op het volgende gewezen.

De DNR 2011 (algemene voorwaarden en de MBO) regelen de inhoud van de overeenkomst. Het verstrekken van informatie *in de precontractuele fase* (dus o.a. betreffende de aanvraag van een offerte) maakt geen deel uit van de deze regeling. Het past daarom niet om in de DNR 2011 een dergelijke verplichting op te nemen. Wel zou daartoe aanbevolen kunnen worden in de Toelichting, terwijl voorts denkbaar is dat er een Handreiking totstandkoming van de opdracht wordt geschreven in het verlengde van de onlangs verschenen Handreiking aansprakelijkheid waarin het totstandkomingsproces van een opdracht wordt beschreven.

Het punt betreffende de verstrekking van de ingevulde RI&E noopt niet tot een aanpassing van de DNR 2011.

UAV 2012

De stap betreft de offertefase van de adviseursopdracht en noopt dus niet tot een aanpassing van de UAV 2012.

Stap 5: Overdracht naar ontwerpende partij

De OG draagt bij de start van de ontwerpfase de RI&E over aan de VGCO. Zorg voor een warme overdracht van de RI&E naar de VGCO en de architect van de ontwerpende partij. Licht toe wat van de opdrachtnemer wordt verlangd, aan de hand van modeldocumenten.

Bevestig het belang van voortdurende aandacht voor V&G en omgevingsveiligheid gedurende het gehele ontwerpproces, en van vaste agendering van V&G en omgevingsveiligheid in ontwerpteamvergaderingen.

DNR 2011

Het overdragen van de RI&E aan de adviseur die belast is met de taak van de VGCO kan vastgelegd worden in art. 3 lid 1 van de MBO. In het eerste lid van deze bepaling wordt opgesomd welke gegevens en informatie de opdrachtgever aan de adviseur ter beschikking stelt.

Er wordt vanuit gegaan, dat de RI&E geen werkzaamheden bevat, die aan de adviseur worden opgedragen. Indien dat wel het geval zou zijn, zou dat gevolgen hebben voor de inhoud van de artikelen 1 lid 1 en art. 2 MBO.

Dat er sprake moet zijn van een warme overdracht¹² is iets waarin de regeling niet voorziet. Dienaangaande wordt voorgesteld art. 3 lid 1 aanhef als volgt te herformuleren:

'Naast het programma van eisen stelt de opdrachtgever de volgende gegevens en informatie ter beschikking, waar nodig gepaard gaand met een mondelinge toelichting door de opdrachtgever:

a (.....).'

Voorts wordt aangeraden om in de Toelichting op de MBO te wijzen op het belang van de warme overdracht in het bijzonder wat betreft veiligheid en gezondheid en het nut van een schriftelijke vastlegging van wat in de mondelinge toelichting de revue is gepasseerd. Niet wordt voorgesteld om daar een afdwingbare bepaling van te maken. Dat lijkt op een te vergaande vorm van juridisering van dit moment in het bestaan van de overeenkomst.

Wat betreft het bevestigen van het belang van de voortdurende aandacht voor V&G etc., zoals in de laatste zin van stap 5 is omschreven, wordt aanbevolen om dat mee te nemen in de

¹² Wat een warme overdracht is, is niet gedefinieerd. Op het internet is geen echte definitie te vinden. De essentie lijkt evenwel te zijn een goede mondelinge toelichting, waarbij gestreefd zekerheid te verkrijgen dat de partij die wordt ingelicht daadwerkelijk begrijpt wat de inlichting betekent.

formulering van de opdracht aan de adviseur, zie daartoe hetgeen is opgemerkt bij stap 3, waar verwezen wordt naar art. 2 lid 1 onder C.

UAV 2012

De stap betreft de overdracht aan de adviseur en noopt derhalve niet tot aanpassing van de UAV 2012.

Stap 6: Opstellen RI&E ontwerpfase

Op basis van de RI&E die in de definitiefase voorafgaande aan de ontwerpfase is gemaakt moet door de VGCO de RI&E in de ontwerpfase verder worden uitgewerkt (RI&E, model A). Zie erop toe dat dit vanaf het begin van de ontwerpfase gebeurt.

Zie erop toe dat de opdrachtnemer bij het ontwerpen de arbeidshygiënische strategie en de BTO-keuzes (bouwkundig, technisch, organisatorisch) correct toepast (zie bijlage 4):

Risico's voor de veiligheid of gezondheid van de werknemer moeten bij de bron worden weggenomen (stap1). Alleen als dit redelijkerwijs niet mogelijk is, mag in overleg met en na expliciete toestemming van de opdrachtgever worden gekozen voor collectieve maatregelen (stap 2) of in uiterste instantie individuele maatregelen (stap 3).

Let op! De gemaakte BTO-keuzes en de overwegingen die hiertoe hebben geleid, dienen goed te worden gedocumenteerd.

DNR 2011

Deze stap betreffende de werkzaamheden in de ontwerpfase zijn in de opdracht al vastgelegd n.a.v. stap 3.

UAV 2012

De aannemer kan onder de UAV 2012 belast zijn met het maken van tekeningen (zie par. 6 lid 2¹³), waarbij keuzen gemaakt worden met BTO consequenties. Denkbaar is (i) in par. 6 lid 2 UAV 2012 een verband te leggen met stap 6 dan wel in lid 1 van par. 6 of (ii) in beide bepalingen een verband te leggen.

¹³ Par. 6 lid 2 UAV 2012 luidt als volgt: De aannemer is verplicht het werk uit te voeren volgens de door de directie te verstrekken en de door haar goed te keuren tekeningen. Hij is verplicht de orders en aanwijzingen op te volgen, die hem door de directie worden gegeven.

Voorstel betreffende de UAV 2012:

1. Een algemene bepaling, toe te voegen aan par. 6 lid 1 als derde zin UAV 2012, inhoudende dat de aannemer bij het uitvoeren van de overeenkomst verplicht is te handelen met inachtneming van de in het bestek opgenomen bepalingen inzake V&G:

Indien in het bestek of een ander document dat deel uitmaakt van de overeenkomst bepalingen zijn opgenomen betreffende veiligheid en gezondheid is hij verplicht bij het uitvoeren van de overeenkomst te handelen met inachtneming van deze bepalingen.

- De gecursiveerde woorden zijn ingegeven door wat veel gehoord wordt, dat er niet per definitie met bestekken meer gewerkt wordt vanwege de moderne technologieën.
- De voorgestelde bepaling dekt alle werkzaamheden aan de aannemer opgedragen, dus anders dan het bepaalde in par. 6 lid 16¹⁴ ook het eventueel maken van tekeningen. Om die reden kan dus geoordeeld worden, dat met deze bepaling wordt volstaan en dat par. 6 lid 2 niet gewijzigd wordt.
- Er is niet voor gekozen om aan de tweede zin van par. 6 lid 1 UAV¹⁵ het moeten werken met inachtneming van veiligheid en gezondheid toe te voegen, omdat dan een omschrijving van wat veiligheid en gezondheid inhoudt moet worden opgenomen. Voor die begrippen bestaat geen vastomlijnde, algemeen geaccepteerde inhoud, zoals eerder betoogd, en daarom komt een verwijzing naar het bestek dan wel een ander document deel uitmakend van de overeenkomst ondergetekende beter voor.
- Het ligt niet in de rede om bij het akkoord gaan met deze bepaling par. 6 lid 16 te wijzigen in die zin, dat de verplichting inzake veiligheid geschrapt wordt. Indien namelijk in bestek of andere documenten deel uitmakend van de overeenkomst niets bepaald is omtrent veiligheid en gezondheid dan is er altijd nog deze bepaling. In geval het bestek of een ander document wel voorziet in veiligheid en gezondheid

¹⁴ Par. 6 lid 16 UAV 2012 luidt als volgt: De aannemer zorgt voor orde en veiligheid op het werk. Hij zorgt tevens voor een zodanige verlichting, dat een goede uitvoering van het werk gewaarborgd is.

¹⁵ Par. 6 lid 1 UAV 2012 luidt als volgt: 1. De aannemer is verplicht het werk uit te voeren naar de bepalingen van de overeenkomst zonder aanspraak op verrekening, bijbetaling of schadevergoeding te kunnen doen gelden dan in de gevallen, waarin dat bepaaldelijk voorgeschreven of kennelijk bedoeld is. Hij is verplicht al datgene te verrichten, wat naar de aard van de overeenkomst door de wet, de billijkheid of het gebruik wordt gevorderd of tot een behoorlijke aanwending der bouwstoffen behoort.

lijkt er geen bloed te vloeien uit de 'dubbele regeling'. Voorgesteld wordt daarom om par. 6 lid 16 niet te wijzigen.

2. Het verband tussen stap 6 en de UAV 2012 kan ook gelegd worden door een aanpassing van par. 6 lid 2:

De aannemer is verplicht het werk uit te voeren volgens door de directie te verstrekken tekeningen alsmede volgens tekeningen afkomstig van de aannemer en goed te keuren door de directie, welke laatste tekeningen gemaakt zijn met inachtneming van hetgeen omtrent veiligheid en gezondheid is bepaald in het bestek of een in ander document dat deel uitmaakt van de overeenkomst.

- Toegevoegd aan de bepaling is de explicitering dat het tweede deel van de bepaling ziet op tekeningen afkomstig van de aannemer. Hoewel dit feitelijk letterlijk volgt uit de tekst van de oorspronkelijke bepaling zonder de toevoeging, leidt dit in de praktijk toch vaak tot vragen. Dus waarom dit niet meteen mee opgelost?
- De verplichting te werken met inachtneming van veiligheid en gezondheid is op deze manier beperkt tot de te maken tekeningen.

Ten overvloede

DNR 2011 en UAV 2012 raken elkaar in het kader van het bouwteam, voor welk model een eigen set van algemene voorwaarden bestaat, de VGBouw Model Bouwteamovereenkomst 1992.¹⁶ Een van de kenmerken van het bouwteam is dat de aannemer zijn kosten- en uitvoeringsdeskundigheid inbrengt bij de ontwerpwerkzaamheden. Indien met dit model gewerkt wordt, verdient het aanbeveling ook de gezondheids- en veiligheidskennis van de aannemer specifiek te benoemen in de overeenkomst die met hem wordt aangegaan.

Stap 7: Overleg met bevoegd gezag

Wanneer blijkt de RI&E de risico's voor omgevingsveiligheid hoog zijn, is vroegtijdig overleg met bevoegd gezag noodzakelijk.

Afspraken over tijdelijke beperking van verkeersdoorstroming en de te hanteren veiligheidsafstand kunnen een grote impact hebben op het project. Het resultaat van het overleg vormt belangrijke input voor de nadere uitwerking van de RI&E en het V&G-plan, en ook voor de budgettering en de planning. Het is belangrijk de benodigde inspanningen, voor zover nog niet verricht voor aanvang

¹⁶ Binnen Bouwend Nederland wordt op dit moment aan een update van dit model gewerkt.

van de ontwerpfase vast te leggen in de ontwerpopdracht. En de in de uitvoeringsfase benodigde verdere inspanningen, te treffen maatregelen en consequenties voor bouwkosten en planning vast te leggen in de opdracht aan de uitvoerende partij.

DNR 2011

Bepaald dient te worden wie het overleg met het bevoegd gezag voert. De Handleiding laat dat in het midden. Mogelijk gaat het hier om een taak van de opdrachtgever die zich daarbij laat informeren door de adviseur dan wel deze taak aan hem delegeert. In beide gevallen dient dat in de opdracht te worden vastgelegd, zie hetgeen is opgemerkt bij stap 3.

Voorgesteld wordt art. 2 lid 3 onder h DNR 2011 als volgt te wijzigen:

'3. Voorafgaand aan de totstandkoming van de opdracht overleggen partijen, voor zover op dat moment mogelijk en voor zover relevant, betreffende:

(.....)

h. de vraag met welke bijzondere publiek- en privaatrechtelijke regelgeving rekening gehouden dient te worden, welke verplichtingen de adviseur in dit verband op zich neemt en of de adviseur namens dan wel met de opdrachtgever overleg zal voeren met het bevoegd gezag;

(.....)';

In de MBO zal vervolgens in artikel 5 lid 2 opgenomen moeten worden dat de adviseur inderdaad overleg gaat voeren met het bevoegd gezag en of hij dat doet mede of namens de opdrachtgever.

UAV 2012

Stap 7 bevindt zich nog steeds, zo lijkt het althans, in de ontwerpfase en raakt in beginsel de UAV 2012 niet. Praktisch gesproken ligt het evenwel voor de hand om de aannemer, zeker nu omgevingsveiligheid expliciet en niet in een adem met gezondheid wordt genoemd, te betrekken bij dit overleg dan wel bij de voorbereiding van het overleg. De UAV 2012 bevatten echter alleen algemene bepalingen betreffende algemene werkzaamheden. Een opdracht betreffende het betrokken zijn bij de voorbereiding van overleg en/of het voeren van overleg met het bevoegd gezag is dermate concreet dat niet aanbevolen wordt in de UAV 2012 daartoe een aanpassing door te voeren. Dit is een taak die in het bestek of een ander document dat deel uitmaakt van de overeenkomst met de aannemer eventueel kan worden opgenomen. Dit verdient wel aanbeveling, want op die manier wordt direct contact tussen de adviseur en de aannemer bewerkstelligd in een fase dat nog niet tot uitvoering is overgegaan.

Stap 8: Opstellen V&G-plan en V&G-dossier

De VGCO dient een V&G-plan (model B) en een V&G-dossier (model C) op te stellen.

Een V&G-plan is wettelijk verplicht als het werk meldplichtig is (zie stap 13) of indien er sprake is van bijzondere risico's (bijvoorbeeld werken met of in de nabijheid van gevaarlijke stoffen als asbest of van hoogspanningskabels, verdrinkingsgevaar e.d., zoals blijkt uit de RI&E). Bijlage 4 geeft een nadere toelichting op de te hanteren arbeidshygiënische strategie en op de eisen die worden gesteld aan het V&G-plan.

Het V&G-plan omvat de projectgegevens en een overzicht van de restrisico's die het resultaat zijn van de RI&E die in de definitie- en ontwerpfase is uitgewerkt. De opdrachtgever in de uitvoeringsfase geeft op basis hiervan aan welke maatregelen hij treft om deze restrisico's te beheersen.

Is een V&G-plan verplicht dan is ook een V&G-dossier verplicht, zeker bij nieuwbouw of grote renovatie (in andere gevallen zie stap 2).

Waar het V&G-plan zich richt op de uitvoeringsfase, richt het V&G-dossier zich op de latere werkzaamheden aan het bouwwerk. Dit V&G-dossier beschrijft de veiligheidsvoorzieningen en de restrisico's, waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitvoering van onderhoud, inspectie/keuring en schoonmaak in, aan of op het gebouw en latere sloop.

De RI&E moet – net als het V&G-plan en het V&G-dossier – gedurende de ontwerpfase en (bij ontwerpwijzigingen) gedurende de uitvoeringsfase als 'levend' document worden bijgehouden.

DNR 2011

De taken opstellen van een V&G-plan en V&G-dossier moeten in de respectievelijke overeenkomsten met de adviseur en de aannemer te zijn opgenomen. Zie wederom hetgeen bij stap 3 is opgenomen voor wat betreft de adviseur.

UAV 2012

Denkbaar is de aannemer ook m.b.t. stap 8 werkzaamheden op te dragen. Dit zal wederom in het bestek of in een ander van de overeenkomst deel uitmakend document opgenomen dienen te zijn, omdat de UAV 2012 alleen algemene verplichtingen regelt. Een aanpassing van de UAV 2012 wordt dan ook niet voorgesteld. Wel zij verwezen naar het voorstel om par. 6 lid 1 aan te passen, zie daartoe hetgeen is opgemerkt bij stap 6.

Stap 9: Toets V&G-documenten

Wanneer de geactualiseerde RI&E, het V&G-plan en het V&G-dossier in concept gereed zijn legt de VGCO deze ter toetsing voor aan de OG. Dit geldt – voor zover van toepassing – ook voor het advies over onderhoudsveilig bouwen volgens artikel 6.53 van het Bouwbesluit.

De toets vindt plaats door de V&G-toetsers, waarbij de OG de volgende documenten aanlevert:

- *de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E, model A)*
- *het veiligheid- en gezondheidsplan (V&G-plan, model B)*
- *het ontwerp respectievelijk het bestek (inclusief tekeningen en overige informatie die van belang is om een inschatting te kunnen maken van de V&G-risico's die kunnen spelen in de uitvoering of in onderhoud en beheer)*
- *het veiligheid- en gezondheidsdossier (V&G-dossier, model C)*

De toetsers maakt daarbij gebruik van het Adviesrapport/toetskader in model F.

De OG verifieert gedurende het ontwerpproces regelmatig of de VGCO voldoende invulling geeft aan de toebedeelde taken. Dat kan bijvoorbeeld middels de (verslagen van de) ontwerpteamoverleggen.

DNR 2011

In de Handleiding wordt opgemerkt, dat de toets plaatsvindt door de V&G-toetsers, waarbij de OG de te toetsen documenten aanlevert, die dus eerder door de VGCO aan hem zijn voorgelegd.¹⁷ Dit is wederom een werkzaamheid, die benoemd dient te zijn conform hetgeen is opgemerkt onder stap 3 betreffende de werkzaamheden van de adviseur. Deze taak kan echter niet zijn toebedeeld aan dezelfde adviseur die ingeschakeld is om de te toetsen plannen en dossiers te maken. Er zal dus een tweede adviseur in beeld moeten zijn met wie ook een overeenkomst wordt gesloten en waarvan wordt aangenomen dat daarbij van toepassing is de DNR 2011. Die keuze is al voorzien in het tekstvoorstel betreffende art. 2 lid 3 onder k DNR en art. 1 lid 1 MBO.

UAV 2012

De stap ziet op de werkzaamheden van de adviseur VGCO en de opdrachtgever en noopt niet tot een aanpassing van de UAV 2012. Indien aan de aannemer in dezen wel werkzaamheden worden opgedragen dienen deze gezien de concrete aard daarvan in het bestek dan wel een tot de overeenkomst document opgenomen te zijn.

¹⁷ De genoemde documenten zijn: de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E, model A), het veiligheid- en gezondheidsplan (V&G-plan, model B), het ontwerp respectievelijk het bestek (inclusief tekeningen en overige informatie die van belang is om een inschatting te kunnen maken van de V&G-risico's die kunnen spelen in de uitvoering of in onderhoud en beheer), het veiligheid- en gezondheidsdossier (V&G-dossier, model C). Deze documenten zijn niet allemaal gemaakt door de opdrachtgever, maar wel in zijn opdracht.

Stap 10: V&G-documenten opslaan in projectdossier

Sla aan het eind van elke fase, de bijgewerkte RI&E, het goedgekeurde definitieve V&G-plan, het V&G-dossier en de definitieve toetsrapportage op in het projectdossier.

DNR 2011 en UAV 2012

Deze stap betreft de concrete uitwerking van de verplichtingen die aan zowel de adviseur en de aannemer opgedragen kunnen zijn en dienen opgenomen te zijn in de documenten behorende bij de overeenkomst met deze gesloten. Het gaat te ver dit concreet in de algemene voorwaarden op te nemen.

Stap 11: V&G in bestek t.b.v. de uitvoering

Zie erop toe dat in de aanbesteding van de uitvoering van het project het V&G-plan, het V&G-dossier en de bijgewerkte RI&E onderdeel zijn van de contractstukken. Verwijs in (de Algemene Voorwaarden van) het bestek naar deze RI&E, het V&G-plan ontwerpfase en het V&G-dossier.

Het gaat hier om een aandachtspunt tijdens de aanbesteding, dit is een taak van de opdrachtgever/aanbestedende dienst waarbij wel externe steun kan hebben ingeschakeld. In de overeenkomst met die partij kan dit nader geregeld worden.

DNR 2011

Voor zover dit onderdeel uitmaakt van een door de DNR 2011 beheerste opdracht lijkt dit gedekt te worden door het bepaalde in art. 2 lid 3 onder a.¹⁸ Tot een aanpassing van de DNR 2011 geeft de stap geen aanleiding.

UAV 2012

De stap betreft geen werkzaamheden die onder de UAV 2012 aan een aannemer worden opgedragen. Een aanpassing van de UAV 2012 wordt niet voorgesteld.

¹⁸ Art. 3 onder a betreft het overleg over de inhoud en omvang van de werkzaamheden door de adviseur te verrichten.

Stap 12: Overdracht naar uitvoerende partij

De VGCO draagt bij de start van de uitvoering het V&G-plan inclusief de RI&E en het V&G-dossier (indien van toepassing) over aan de door de uitvoerende partij benoemde V&G-coördinator uitvoeringsfase (VGCU).

Stuur aan op een 'warme overdracht' tussen VGCO en VGCU, zodat de VGCU in de uitvoeringsfase maximaal gebruik maakt van de bij het bestek gevoegde V&G-documenten uit de ontwerpfase en die documenten als vertrekpunt hanteert bij de (door)ontwikkeling van RI&E, V&G-plan en V&G-dossier gedurende de uitvoeringsfase. Besteed bij de overdracht vooral aandacht aan nog openstaande risico's en de aanpak daarvan.

Leg de overdracht van de V&G-stukken uit de ontwerpfase naar de uitvoeringsfase vast en maak hierbij gebruik van het formulier volgens model D.

DNR 2011

Het gaat hier wederom om verplichtingen rustend op de adviseur als VGCO en daartoe zij wederom verwezen naar wat onder stap 3 is opgemerkt. Aangenomen wordt dat de wijziging voorgesteld bij stap 3 van de DNR 2011 breed genoeg is geformuleerd om ook deze werkzaamheid te bevatten.

UAV 2012

Voorgesteld wordt par. 5 lid 1 het volgende toe te voegen:

Indien de aard van het werk en de werkzaamheden hiertoe aanleiding geven, organiseert de directie vóór de aanvang van het werk een bespreking over veiligheid en gezondheid. Bij deze bespreking zijn in ieder geval de Veiligheid en Gezondheid Coördinator Ontwerp of een andere persoon belast met de zorg voor veiligheid en gezondheid in de ontwerpfase zijdens de opdrachtgever en indien deze door de aannemer dan wel door een derde benoemd, de Veiligheid en Gezondheid Coördinator Uitvoeringsfase. Voorafgaand aan deze bespreking worden aan de aannemer de RI&E ter beschikking gesteld en indien van toepassing het V&G plan en het V&G-dossier. Van de bespreking wordt door de directie een verslag gemaakt door directie en aannemer te ondertekenen. Indien de directie deze bespreking niet organiseert, zal de aannemer vóór de aanvang van het werk om het houden van die bespreking verzoeken. De directie zal aan dit verzoek gevolg geven.

- Anders dan in de zin over de kabels en leidingen in lid 1 van par. 5 wordt voorgesteld op te nemen niet alleen de aard van het werk maar ook van de werkzaamheden. Dit is gedaan met het oog op het feit dat het mede om de veiligheid van degenen die het werk feitelijk verrichten gaat.

Stap 13: Melding aanvang bouw

Melding van het werk bij de toezichthouder is verplicht indien:

- *de geraamde duur van de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 30 werkdagen beslaat en op die bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd arbeid zullen gaan verrichten, of*
- *met de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 500 mensdagen zullen zijn gemoeid.*

De melding moet vóór aanvang van de werkzaamheden zijn ingediend.

Zorg voor melding (door de uitvoerende partij, de directievoerder of de OG zelf) bij de toezichthouder (Inspectie SZW) voor de aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats de voorgenomen totstandbrenging van het bouwwerk. Zorg ervoor dat een afschrift van de melding zichtbaar op de bouwplaats wordt aangebracht. Het formulier 'melding bouwwerk' is te vinden op www.inspectieszw.nl.

DNR 2011 en UAV 2012

De opdrachtgever zal voorafgaand aan de totstandkoming van de opdracht dan wel de overeenkomst met de aannemer bepaald moeten hebben aan wie hij de taak van de melding opdraagt. Vervolgens dient dat in de opdracht c.q. de overeenkomst opgenomen te zijn tenzij de opdrachtgever zelf de melding verzorgt. Kiest hij er voor om de adviseur daarmee te belasten dan is het opgemerkte onder stap 3 relevant: dit dient in de stukken horende bij de opdracht te worden vastgelegd.

Voor wat betreft de aannemer zal deze taak in het bestek dan wel een ander document deel uitmakend van de overeenkomst opgenomen moeten zijn. Gezien de aard van de werkzaamheid wordt niet voorgesteld om in de UAV 2012 daarvoor een aanpassing door te voeren.

Stap 14: V&G tijdens de uitvoering

De VGCU dient zorg te dragen voor de completering en actualisering tijdens de uitvoeringsfase van het V&G-plan (model B) en het V&G-dossier (model C).

Tijdens de uitvoering houdt de directievoerder namens de OG aantoonbaar toezicht op het verder ontwikkelen van (de opeenvolgende versies van) het V&G-plan op basis van het V&G-plan dat onderdeel uitmaakt van de aanbestedingsdocumenten. Zie erop toe dat de uitvoering van de taken

die voortvloeien uit de V&G-verplichtingen van de OG worden uitgevoerd. Maak hierbij gebruik van de 'Checklist toezicht op V&G in de uitvoeringsfase' volgens model E.

Het V&G-plan is geen eenmalig statisch document. Houd het V&G-plan gaandeweg de uitvoering steeds actueel aan de stand van het werk, de gekozen uitvoeringsmethode, wijzigingen in het ontwerp en mogelijk gewijzigde externe factoren.

Zie er op toe dat gedurende het gehele uitvoeringsproces veiligheid en gezondheid op de bouwplaats en in alle bouwvergaderingen een onderwerp van gesprek is. De besprekingen tussen (onder)aannemers (toolboxmeetings) moeten worden vastgelegd en t.b.v. inspecties reproduceerbaar zijn.

DNR 2011

De toezichttaak van de directie is niet expliciet benoemd in art. 3 van de DNR. Aangenomen wordt dat hij valt onder het bepaalde in lid 3 onder a van het genoemde art.: de inhoud en omvang van de door de adviseur te verrichten werkzaamheden. Waar het gaat om bouwwerken is naast de ontwerpwerkzaamheden het voeren van toezicht op de uitvoering van het ontwerp de tweede grote taak van adviseurs ongeacht of het gaat om de ontwerpende adviseur of een andere adviseur. Dat het toezicht zich ook op veiligheid en gezondheid richt, hoeft niet als apart onderwerp benoemd te worden in de DNR 2011. Wel dienen partijen er in de MBO (art. 1) uiteraard specifiek aandacht te schenken. Hetzelfde geldt voor hetgeen in deze stap wordt opgemerkt over het bijhouden van het plan en het dossier. Dit zal gespecificeerd dienen te worden in de concrete afspraken opgenomen in de basis opdracht.

UAV 2012

De werkzaamheden die in deze stap op de VGCU worden gelegd, kunnen worden voorzien van een basis in de UAV 2012. De concrete uitwerking past in het bestek of in een ander tot de overeenkomst horend document.

Voorgesteld wordt aan par. 6 lid 16 UAV 2012 de volgende bepaling toe te voegen:

16b. Indien een aannemer verantwoordelijk is voor de coördinatie veiligheid en gezondheid uitvoering is benoemd, draagt deze zorg voor de completering en actualisering tijdens de uitvoering van het V&G-plan en het V&G-dossier, zoals aan de aannemer ter beschikking gesteld.

De figuur van de Coördinator Gezondheid en Veiligheid Uitvoering is in de UAV 2012 zelf nergens belegd.

De RVB tekst voorziet in een keuze mogelijkheid tussen de situatie dat de aannemer de veiligheids- en gezondheidscoördinatie voor de uitvoeringsfase heeft en die waarbij de aannemer niet de veiligheids- en gezondheidscoördinatie voor de uitvoeringsfase heeft (in welk laatste geval ingevuld moet worden bij welke aannemer deze taken dan wel zijn belegd).

Om die reden wordt voorgesteld aan par. 5 UAV 2012 (verplichtingen van de opdrachtgever) een lid toe te voegen, waarin op de opdrachtgever de verplichting wordt gelegd er voor zorg te dragen dat er tijdig een coördinator veiligheid en gezondheid uitvoering wordt benoemd.

Indien verschillende werken in elkander grijpen draagt de opdrachtgever er zorg voor dat voorafgaande aan de werkzaamheden door de aannemer een coördinator gezondheid en veiligheid uitvoering is opgedragen.

Voorgesteld wordt voorts om aan par. 27 lid 1 UAV 2012¹⁹ (Dagboek, lijsten, rapporten, verslagen van bouwvergaderingen) aan het slot toe te voegen:

1. De directie maakt wekrapporten op. Hierin worden onder meer aantekeningen opgenomen betreffende:
(.....)
 - de completering en actualisering tijdens de uitvoeringsfase van het V&G-plan en het V&G-dossier met name gezien de stand van het werk, de gekozen uitvoeringsmethode, wijzigingen in het ontwerp en mogelijk gewijzigde externe factoren
 - indien en voor zover van toepassing: het verslag van de aannemer van zijn besprekingen met onderaannemers en het verslag van de besprekingen van de directie met nevenaannemers betreffende de hiervoor genoemde onderwerpen (of: betreffende onderwerpen die betrekking hebben op veiligheid en gezondheid).
 - Het voorstel betreffende het verslag van de aannemer van zijn besprekingen met onderaannemers is ingegeven door de laatste zin van stap 14, waarin gesproken wordt van besprekingen tussen (onder)aannemers.
 - De UAV 2012 regelt de bilaterale verhouding van de opdrachtgever met de (één bepaalde) aannemer. Die ene aannemer kan wel opgedragen worden te overleggen

¹⁹ De bepaling luidt als volgt: par. 27 lid 1. De directie maakt wekrapporten op. Hierin worden onder meer aantekeningen opgenomen betreffende:

- de vordering en de stand van het werk;
- de onwerkbare dagen en het verleende uitstel van oplevering;
- de aan- en afvoer en goedkeuring van bouwstoffen;
- de aan- en afvoer van materieel en hulpmiddelen;
- bestekswijzigingen, meer en minder werk, verwerkte hoeveelheden en stelposten;
- opneming, goedkeuring en oplevering van het werk;
- de verstrekking van tekeningen;
- voorvallen betreffende de veiligheid en/of gezondheid van personen.

met andere aannemers, maar die andere aannemers zijn daartoe niet te verplichten in de overeenkomst met die ene aannemer. Daartoe wordt dan ook geen voorstel gedaan.

- Gegeven dat de coordinatie van in elkaar grijpende werken bij de opdrachtgever ligt, zie par. 31 UAV 2012, kan deze wel verplicht worden om van zijn besprekingen met nevenaannemers verslag te doen aan de aannemer; hetzelfde geldt voor de besprekingen van de aannemer met zijn onderaannemers. Het verslag, zoals dat hierboven is voorgesteld, betreft vooralsnog alle onderwerpen opgenomen in par. 27 lid 1 UAV; denkbaar is dit te beperken tot veiligheid en gezondheid.

Met dit voorstel is nog niets gezegd over de bouwvergaderingen. De UAV 2012 bepaalt het volgende over de bouwvergadering in par. 27 lid 9:

9. Indien is overeengekomen dat tijdens de uitvoering van het werk bouwvergaderingen worden gehouden, maakt de directie daarvan verslagen. De verslagen worden zo spoedig mogelijk aan de aannemer ter ondertekening voorgelegd. Indien de aannemer zich met de inhoud van het verslag niet kan verenigen, wordt aan het verslag een aantekening toegevoegd waaruit blijkt tegen welke gedeelten en om welke reden hij bezwaar heeft. Het verslag wordt in de daarop volgende bouwvergadering vastgesteld.

In deze bepaling is niets gezegd over wat er in de bouwvergadering besproken moet worden. Denkbaar is expliciet iets op te nemen over V&G, maar dat zou wel atypisch zijn. Nu in par. 27 lid 1 al expliciet iets is geregeld over veiligheid en gezondheid en er voorts wordt voorgesteld om dit aan te vullen, zie direct hierboven, wordt voorgesteld het hierbij te laten.

Stap 15: V&G-dossier overdragen aan de gebouwbeheerder

Zorg dat bij de overdracht van het project aan de gebouwbeheerder een (tijdens de uitvoeringsfase) bijgewerkt V&G-dossier is opgeslagen in het projectdossier en via de overdracht wordt opgenomen in de gebouwdocumentatie.

Dit is een verplichting die alleen de opdrachtgever aangaat en noopt niet tot aanpassing van de DNR 2011 of de UAV 2012.

3.3 Omgevingsveiligheid V&G bij bij geïntegreerde contracten

Stap 1 tot en met stap 3:

Zie het stappenplan voor traditionele projecten. Wanneer echter sprake is van DBM of DBFMO, vervalt de overdracht na de uitvoeringsfase van het V&G-dossier aan de gebouwbeheerder aan OG-zijde, aangezien de opdrachtnemer hiervoor verantwoordelijk blijft.

Stap 3 in het Stappenplan bevat een mogelijk aan de UAV-GC 2005 opdrachtnemer te verstrekken opdracht (verg. de DNR 2011). De tekst wordt nogmaals weergegeven:

Stap 3: Opstellen RI&E

De OG stelt in samenspraak met de V&G-toetser in de fase voorafgaand aan het ontwerp een RI&E op. Deze RI&E moet – net als het V&G-plan en het V&G-dossier – gedurende de ontwerpfase als 'levend' document worden bijgehouden, waarbij per fase (Voor-Ontwerp, Definitief Ontwerp e.d.) tussentijdse versies worden opgeslagen. Het toe te passen format van een RI&E is opgenomen in model A.

De OG bepaalt op basis van de RI&E voor de definitiefase de geldende verplichtingen op het gebied van V&G, zoals:

- *het al of niet maken van een V&G-plan en een V&G-dossier,*
- *het al of niet aanstellen van een V&G-coördinator voor de ontwerpfase (VGCO).*

UAV-GC 2005

Het maken van de RI&E kan aan de opdrachtnemer worden opgedragen. Dat noopt niet tot een wijziging van de UAV-GC 2005. Wel zal een dergelijke opdracht onderwerp van de Basisovereenkomst moeten zijn en indien gewenst van het Acceptatieplan.

Stap 4: Overleg met bevoegd gezag

Wanneer blijkt de RI&E de risico's voor omgevingsveiligheid hoog zijn, is vroegtijdig overleg met bevoegd gezag noodzakelijk.

Afspraken over tijdelijke beperking van verkeersdoorstroming en de te hanteren veiligheidsafstand kunnen een grote impact hebben op het project. Bij geïntegreerde contracten zullen opdrachtgever en potentiële opdrachtnemers voorafgaand aan de opdracht gezamenlijk moeten optrekken in de afstemming met het bevoegd gezag. Het resultaat van het overleg vormt belangrijke input voor de nadere uitwerking van de RI&E en het V&G-plan, en ook voor de kostenraming en de planning. Het is belangrijk de benodigde inspanningen, te treffen maatregelen en consequenties voor bouwkosten en planning mee te nemen in de aanbesteding en vast te leggen in de opdracht.

UAV-GC 2005

Zolang er geen overeenkomst is met potentiële opdrachtnemers kunnen deze nergens toe verplicht worden. In de fase voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst ligt deze taak bij de opdrachtgever. Daarna is gezamenlijk optrekken met de opdrachtnemer wel mogelijk. Zijn er meer opdrachtnemers in het spel, dan zal dat overleg door die verschillende opdrachtnemers met het bevoegd gezag door de opdrachtgever georganiseerd moeten worden. Hij kan in dat verband wel één opdrachtnemer kunnen belasten met de coördinatie van de verschillende opdrachtnemers. Dat zal dan in de overeenkomst met deze en de andere opdrachtnemers opgenomen moeten worden, zodat i) duidelijk is wie belast is met de coördinatie en ii) dat duidelijk is dat de andere opdrachtnemers zich hebben te schikken naar die coördinator. De UAV-GC 2005 voorzien daarin middels het bepaalde in art. 3 lid 1 onder IV, art. 9 en par. 8.

De tekst van de UAV-GC 2005 behoeft op dit punt geen wijziging.

Stap 5: V&G in de aanbesteding

Gaat het om een DBFMO-project, neem V&G-aspecten dan op in de outputspecificatie (OS).

Neem bij UAV-GC contracten (DB of DBM) V&G-aspecten op in de vraagspecificatie.

Het gaat in beide gevallen om:

- *het door Opdrachtnemer (ON) opstellen van een RI&E ontwerpfase op basis van de RI&E-definitiefase (RI&E definitie- en ontwerpfase, model A), V&G-plan (model B) en een V&G-dossier (model C).*

- *het door ON aanstellen van een V&G-coördinator ontwerp- en uitvoeringsfase,*
- *de kwaliteitseisen/competenties t.a.v. de V&G-coördinator ontwerp- en uitvoeringsfase,*
- *het door ON inhoudelijk (laten) toetsen van het V&G-plan, het V&G-dossier en de RI&E en het daarmee aantoonbaar maken van de kwaliteit.*
- *Vermeld expliciet dat in de RI&E ook omgevingsveiligheid en -hinder volgens artikel 8.1 t/m 8.6 van het Bouwbesluit wordt meegenomen.*

Wanneer het bevoegd gezag een bouwveiligheidsplan eist volgens artikelen 8.7 van het Bouwbesluit, neem het opstellen hiervan dan op in de VS of OS.

Verstrek voorts reeds aanwezige informatie over V&G-aspecten, zoals een bestaand V&G-dossier, aan de ON.

UAV-GC 2005

Deze stap noopt niet tot een wijziging van de UAV-GC 2005, maar heeft betrekking op wat de opdrachtnemer concreet in zijn vraagspecificatie etc. dient op te nemen. Die inhoud is projectspecifiek en daarover bevat de UAV-GC 2005 geen nadere bepalingen.

Stap 6: Toetsing/verificatie V&G

Bij DB- en DBM-contracten dient de ON vooraf in een deelkwaliteitsplan V&G aan te geven hoe hij de V&G-aspecten borgt op systemen procesniveau. Tevens moet de ON een deelkwaliteitsplan verificatie aanleveren waarin de ON aangeeft hoe wordt aangetoond dat de ON voldoet aan de gestelde eisen.

Afhankelijk van de risico's worden er door de OG audits of document- toetsen ingepland en is het gebruikelijk de bovengenoemde genoemde deelkwaliteitsplannen en V&G-plannen en -dossier ter acceptatie uit te vragen. Het is dan gebruikelijk er een betalingsmechanisme of stopmoment aan te koppelen.

Bij DBFMO contracten wordt in het Uitwerkings- en Realisatieplan opgenomen dat voor Aanvangscertificaat, Beschikbaarheidcertificaat,

Voltooiingcertificaat en Overdrachtscertificaat de RI&E, het V&G-plan en het V&G-dossier, alsmede de verificatie van de documenten aangeleverd moeten zijn als bewijsvoering en vastgesteld conform de vaststellingsprocedure van de DBFMO overeenkomst. Dit laatste betekent dat de documenten getoetst zijn door OG en voldoende kwaliteit hebben en vertrouwen bieden voor de vervolgfase. Neem een en ander ook op in de OS.

In de gebruiksfase wordt (jaarlijks) een actualisatie uitgevraagd van de V&G-informatie die ontvangen is voor het Voltooingcertificaat.

Of de informatie werkelijk beschikbaar is wordt jaarlijks gemonitord. Als dit niet op orde is, wordt een korting opgelegd.

UAV-GC 2005

Ook deze stap betreft de projectspecifieke invulling van V&G en daarover bepaalt de UAV-GC 2005 niets. De werkzaamheden die aan de opdrachtnemer in dit verband worden opgedragen kunnen deel uitmaken van de ontwerp- en uitvoeringswerkzaamheden, het toetsingsplan ontwerpwerkzaamheden, het keuringsplan uitvoeringswerkzaamheden, het acceptatieplan. In concrete gevallen zal het onderwerp V&G daar onder gebracht worden. Denkbaar zou kunnen zijn een aparte annex gewijd aan dit onderwerp op te nemen om het onderwerp 'zichtbaarder' te maken, maar gegeven het feit dat in de genoemde plannen, zojuist genoemd, het formele kader vormen, wordt dat niet voorgesteld.

Stap 7: V&G-documenten opslaan in projectdossier

Sla de goedgekeurde definitieve versies van V&G-plannen inclusief RI&E en het V&G-dossier en het verificatiedocument op in het projectdossier.

UAV-GC 2005

Zie hetgeen is opgemerkt bij stap 10 hiervoor. Hier wordt geen wijziging voorgesteld.

Stap 8: V&G-dossier overdragen aan de gebouwbeheerder

Zorg dat bij de overdracht van het project aan de gebouwbeheerder een (tijdens de uitvoeringsfase) bijgewerkt V&G-dossier is opgeslagen in het projectdossier en via de overdracht wordt opgenomen in het gebouwdocumentatie.

UAV-GC 2005

Zie stap 15 hiervoor. Hier wordt geen wijziging voorgesteld.



Bouwend Nederland

de vereniging van bouw- en infrabedrijven

Instituut voor Bouwrecht
t.a.v. prof.mr.dr. M.A.B. Chao-Duivis
Postbus 93077
2509 AB DEN HAAG


Zilverstraat 69
Postbus 340
2700 AH Zoetermeer
t +31 (0)79 3 252 252
f +31 (0)79 3 252 290
e info@bouwendnederland.nl
i www.bouwendnederland.nl

Datum: 14 juni 2018
Ons kenmerk: 1805-52926/RUI
Uw kenmerk:

Behandeld door: R. M. Uittenbogaard
Telefoon: +31 (0)79 3 252 252
E-mail:

Betreft: Onderzoek 'Aanpassing UAV 2012 inzake omgevingsveiligheid'

Geachte mevrouw Chao-Duivis,

U heeft aan Bouwend Nederland gevraagd om deel te nemen aan een begeleidingscommissie voor het onderzoek naar aanpassing van de UAV 2012, DNR 2011 en UAV-GC 2005 op het gebied van omgevingsveiligheid. Deze commissie heeft inmiddels tweemaal vergaderd, te weten op 7 maart 2018 en 30 mei 2018. In beide vergaderingen en in de mail van 7 maart 2018 heeft mw. mr.drs. R.M. Uittenbogaard – de Keyser namens Bouwend Nederland een aantal vragen gesteld met betrekking tot de opzet van het onderzoek. Zoals besproken zetten wij deze vragen hierbij voor u op papier.

Het onderzoek is gebaseerd op de adviezen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OvV), met name het advies naar aanleiding van het hijsongeval in Alphen aan de Rijn. Dit advies houdt in te bewerkstelligen dat opdrachtgevers in de overeenkomsten die zij sluiten met de partijen die deelnemen aan het project één centrale partij aanwijzen die verantwoordelijkheid draagt voor risicobeheersing voor het gehele bouwproces, met inbegrip van de omgevingsveiligheid, en dat zij de overige partijen verplichten om onder regie van deze partij zodanig met elkaar samen te werken als nodig is voor een doelmatige organisatie van dat proces van van risicobeheersing. De risicoverantwoordelijkheid en samenwerkingsverplichtingen dienen volgens de OvV helder en coherent te worden geregeld in de algemene voorwaarden die de opdrachtgever en de partijen die deelnemen aan een bouwproject met elkaar sluiten.

Onderzoeksopzet

Allereerst zijn wij van mening dat het onderzoek inzicht moet verschaffen in het palet aan bestaande regelingen op het gebied van omgevingsveiligheid. Te denken valt aan arbowetgeving, Bouwbesluit, Woningwet, maar ook bijvoorbeeld de onlangs door de Vereniging Bouw- en Woningtoezicht ontwikkelde Richtlijn Bouw- en Sloopveiligheid en standaard-besteksteksten (STABU/RAW). Door te inventariseren wat er al geregeld is, zou duidelijk moeten worden wat er nog ontbreekt. De vervolgvraag is dan welke aanvulling gewenst is en op welke plek deze aanvulling zou moeten plaatsvinden.

De OvV heeft gesuggereerd om de risicoverantwoordelijkheid en samenwerkingsverplichtingen te regelen in algemene voorwaarden (verwezen wordt naar de UAV 2012, de UAV-GC 2005 en de DNR 2011). Wij vragen ons echter af een onderwerp als veiligheid wel in algemene voorwaarden geregeld zou moeten worden. Hieraan liggen twee wezenlijke argumenten ten grondslag.

Allereerst zijn algemene voorwaarden contractvoorwaarden waarover partijen kunnen onderhandelen, dan wel die uitgesloten kunnen worden. Dit lijkt bij het onderwerp veiligheid niet wenselijk. Aannemers en opdrachtgevers zouden niet moeten hoeven concurreren op het gebied van veiligheid, er zou sprake moeten zijn van een **level playing field**.

Het tweede argument is dat algemene voorwaarden slechts betrekking hebben op één van de (rechts)verhoudingen in de soms complexe bouwketen. Een aannemer kan deze verplichtingen niet altijd doorleggen naar haar onderaannemers. Voor zover dit wel zou kunnen, komen bij die vaak kleine partijen risico's te liggen die zij niet kunnen dragen. Bovendien spelen vooral bij het onderwerp omgevingsveiligheid allerlei partijen een rol waar de aannemer (en soms ook de opdrachtgever) helemaal geen contractuele relatie mee heeft. Te denken valt aan nevenaannemers, maar ook aan externe partijen zoals wegbeheerders, winkeliers, openbaar vervoersmaatschappijen, bewoners. De aannemer kan aan deze partijen geen verplichtingen opleggen via contracten of algemene voorwaarden. Wanneer omgevingsveiligheid zou worden geregeld in publiekrechtelijke regelgeving wordt bereikt dat de gehele bouwketen moet voldoen aan deze eisen en kan handhaving plaatsvinden. Ook kan met een beroep op publiekrechtelijke regelgeving eenvoudiger de medewerking van de eerder genoemde externe partijen worden gevraagd. De **reikwijdte** van publiekrechtelijke regelgeving is immers veel groter dan algemene voorwaarden.

Het lijkt dan ook meer voor de hand te liggen om benodigde aanvullende bepalingen met betrekking tot omgevingsveiligheid op te nemen in publiekrechtelijke regelgeving. Te denken valt aan een uitbreiding van de Arbowet, het Arbobesluit, de Woningwet / Omgevingswet of het Bouwbesluit. Met de aanpassing van het Bouwbesluit waarbij een veiligheidsafstand wordt voorgeschreven zoals bedoeld in paragraaf 6.2 van de nieuwe Richtlijn Bouw- en sloopveiligheid wordt een belangrijke stap gezet. Onderzocht zou kunnen worden of hiermee de omgevingsveiligheid voldoende wordt gewaarborgd, dan wel aanvullende regelgeving nodig is.

Concept-rapportage IBR 17 mei 2018

Kijkend naar de meest recente versie van de conceptrapportage zoals die door het Instituut voor Bouwrecht (IBR) op 17 mei 2018 aan de begeleidingscommissie is voorgelegd, valt een aantal zaken op. Allereerst betreft het voor een groot deel aanpassingen aan de DNR 2011, algemene voorwaarden opgesteld door BNA en NL Ingenieurs. Deze brancheorganisaties maken geen deel uit van de begeleidingscommissie. Het lijkt niet erg zinvol om zonder hun betrokkenheid voorstellen te doen tot wijziging, dit werkt wellicht alleen maar averechts.

Een andere opmerking over deze concept-rapportage is dat ervoor is gekozen om de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers van het Rijksvastgoedbedrijf te volgen bij de aanpassing van algemene voorwaarden. Dit lijkt wel erg ver af te staan van het advies van de OvV. De Handleiding van het Rijksvastgoedbedrijf heeft met name betrekking op overleg en informatieoverdracht. Er lijken geen verantwoordelijkheden te worden geregeld, noch wordt er

een centrale regisseur aangesteld. De voorzichtige conclusie is dan ook dat met de invulling die nu aan het onderzoek wordt gegeven, geen antwoord wordt gegeven op de aanbeveling van de OvV. Al met al lijkt de toegevoegde waarde van het voorstel voor de omgevingsveiligheid beperkt.

Hoe nu verder?

Veiligheid in en rondom de bouwplaats staat bij Bouwend Nederland hoog in het vaandel. Onlangs nog heeft het bestuur van Bouwend Nederland een meerjarenprogramma goedgekeurd waarbij aanzienlijke inzet wordt gepleegd om de veiligheid te verbeteren. In beginsel zijn wij dan ook gaarne bereid om mee te denken over mogelijkheden om deze te verbeteren. De nu door het IBR in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken ingeslagen weg lijkt ons echter niet de juiste. We hopen dat onze reactie er aan bijdraagt om deze goede weg te vinden en denken hier graag over mee. Het staat u dan ook vrij om deze brief door te geleiden naar het Ministerie.

Hoogachtend,
Bouwend Nederland

Drs. J.J.M. Rats
Directeur Beleid en Vereniging



Instituut voor Bouwrecht
T.a.v. prof. mr. dr. M.A.B. Chao-Duivis
Postbus 93077
2509 AB DEN HAAG

Datum: 10 juli 2019
Ref. AFNL/2018/1895
Betreft: Onderzoek 'aanpassing UAV 2012 inzake omgevingsveiligheid'

Geachte mevrouw Chao-Duivis,

Begin dit jaar heeft u Aannemersfederatie Nederland, AFNL uitgenodigd zitting te nemen in een klankbordgroep bij het onderzoek 'aanpassing UAV 2012 inzake omgevingsveiligheid'. Dit onderzoek wordt door het Instituut voor Bouwrecht in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevoerd. Aanleiding voor het onderzoek was het rapport, dat de Onderzoeksraad voor Veiligheid medio 2016 naar aanleiding van het hijsongeval in Alphen aan de Rijn heeft uitgebracht. AFNL heeft van harte gevolg gegeven aan uw uitnodiging nu zij veiligheid in de bouw als een belangrijk thema onderschrijft. Zij laat zich daarbij vertegenwoordigen door mw. mr. M.A.Th. de Koning.

Inmiddels heeft een tweetal vergaderingen met de klankbordgroep plaatsgevonden, te weten op 7 maart respectievelijk 30 mei jl. Daarbij is uwerzijds - eveneens een tweetal - concept voorstellen/rapporten aangeleverd. Het aangepaste 2^e concept hield verband met een tussentijdse wijziging van uw onderzoeksopdracht, dit mede naar aanleiding van de fundamentele discussiepunten welke in, als ook naar aanleiding van het eerste overleg door leden van de klankbordgroep zijn ingebracht. Nu tijdens het tweede overleg is gebleken, dat de meer principiële punten van de klankbordgroepleden ook bij de nieuwe insteek nog steeds een rol spelen, is besloten vanuit de participerende organisaties een meer formele reactie te geven. IBR kan deze reacties vervolgens gebruiken in de terugkoppeling naar haar opdrachtgever met het oog op het vervolg c.q. de afronding van de onderzoeksopdracht. Het staat u derhalve vrij onze visie ook aan het Ministerie kenbaar te maken.

Hieronder volgen de inhoudelijke punten van aandacht vanuit AFNL.

Vertrekpunt onderzoek

In bovengenoemd rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid is aan de Minister voor Wonen en Rijksdienst onder andere de volgende aanbeveling gedaan:

"Bewerkstellig, samen met de bouwsector, dat opdrachtgevers in de overeenkomsten die zij sluiten met de partijen die deelnemen aan een bouwproject:

1. Eén centrale partij aanwijzen die verantwoordelijkheid draagt voor een systematisch proces van risicobeheersing voor het gehele bouwproces, met inbegrip van de omgevingsveiligheid en
2. Dat zij de overige partijen verplichten om onder regie van de aldus aangewezen partij zodanig met elkaar samen te werken als nodig is voor een doelmatige organisatie van dat proces van risicobeheersing" *(einde citaat)*

1/3

Termen als 'één centrale partij', 'risicobeheersing', 'gehele bouwproces' en 'omgevingsveiligheid' vragen in deze aanbeveling vanzelfsprekend om zorgvuldige beschouwing. Het gaat daarbij om zaken als 'welke partijen spelen in het bouwproces allemaal een rol?'; 'Hoe verhouden zij zich contractueel tot elkaar?'; 'Wie heeft welke bevoegdheden?'; 'Worden risico's daar neergelegd waar ze ook gedragen kunnen worden?'; 'Wat is veiligheid?' en 'Hoe ver reikt daarbij de omgeving'? Kijkend naar de concrete onderzoeksopdracht verdienen de volgende aspecten in elk geval de aandacht:

Context onderzoek

Alvorens tot bespreking van eventuele wijziging van één concrete set van algemene voorwaarden te kunnen komen, is het naar de mening van AFNL allereerst van belang het totale plaatje aan relevante wet- en regelgeving met betrekking tot omgevingsveiligheid (ook in relatie tot constructieve veiligheid en arbeidsomstandigheden) inzichtelijk te hebben. Aan de hand van het totale overzicht kan niet alleen veel beter beoordeeld worden welke zaken nog ontbreken, maar kan ook zorgvuldiger worden bepaald waar – indien noodzakelijk – lacunes vervolgens het beste kunnen worden opgevuld.

In dat kader is voorts het ontbreken van een duidelijk wettelijke basis specifiek voor omgevingsveiligheid aan de orde gesteld. Deze is voor arbo bijvoorbeeld wel bepaald. Van daaruit kan immers [nut en noodzaak van] verdere uitrol naar bouwpartijen met onderliggende contracten bezien worden.

Los van de behoefte eerst zicht te hebben op de bredere scope aan regelingen die zien op 'veiligheid', wordt in de UAV zelf naleving van publiekrechtelijke regelingen [waaronder die met betrekking tot veiligheid] al aangehaald. Eerst dient helder te zijn welke regelingen daarmee allemaal worden bedoeld, zodat eventuele dubbelingen of meer nog tegenstrijdigheden kunnen worden voorkomen. Overigens achten wij het UAV-technisch minder logisch veiligheid als één specifiek onderdeel uit die publiekrechtelijke regelingen te halen en 'en detail' uit te werken. Deze (uitgebalanceerde) set voorwaarden ziet immers op de correcte uitvoering van een bouwopdracht zelf. Verantwoordelijkheden over en weer zijn daarbij evenwichtig verdeeld. Relevante publiekrechtelijke regels moeten daarbij sowieso in acht genomen worden.

NB In uw conceptvoorstellen wordt verwezen naar STABU-bestekken alsmede een Handleiding van de Rijksgebouwendienst c.q. het Rijksvastgoedbedrijf. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de bouwkolom in de B&U en de Infra niet per definitie gelijk zijn, de opdrachtgevers zeer divers zijn en de Infra ook een eigen systematiek van standaardbestekken kent (RAW-systematiek) waarin specifieke bepalingen rond veiligheid, gezondheid en bijbehorende coördinatie zijn opgenomen. Aandacht voor veiligheid op bestek/projectniveau vormt daarbij punt van aandacht.

De bouwketen en ketenverantwoordelijkheid

Veiligheid raakt ons allemaal. In het bouwproces is de hele keten betrokken. Binnen de bouwkolom is de UAV 2012 één specifieke set aan algemene voorwaarden. De UAV 2012 zien daarbij slechts op de contractuele relatie "opdrachtgever-opdrachtnemer".

Wanneer verantwoordelijkheden om en rond veiligheid in de UAV zouden worden vastgelegd, heeft dit derhalve nog geen directe werking naar de overige ketenpartners. Het is zeer onwenselijk en maatschappelijk ons inziens ook onverantwoord wanneer een cruciaal thema als veiligheid daarmee tot onderdeel van verdere individuele onderhandelingen/contractafspraken wordt gemaakt of zelfs [in meer negatieve zin] tot 'wegdrukken van verantwoordelijkheden in de keten' aanleiding zou (kunnen) geven. Als federatie van brancheorganisaties die ook onderaannemers vertegenwoordigen maken wij hier bezwaar tegen. Vastlegging van enige vorm van coördinatie in hoofdaanneming verschaft in elk geval nog geen contractuele bevoegdheid c.q. afdwingbaarheid jegens andere ketenpartners.

2/3

Gegeven de ketenverantwoordelijkheid dient een fundamenteel onderwerp als 'veiligheid' op publiekrechtelijk niveau beschouwd te worden. Daarmee ontstaat ons inziens een betere gelegenheid de totale bouwkolom te betrekken/committeren.

Tenslotte kan in dit kader worden opgemerkt, dat meermalen genoemde UAV een paritaire set voorwaarden betreft, die in beginsel integraal behoort te worden toegepast, maar waarop in projectniveau - gemotiveerd - kan worden afgeweken. Ook daarmee is nog niet in een algemeen geldende, verplicht toe te passen regeling omtrent veiligheid voorzien.

Reikwijdte onderzoeksvoorstel

Het onderzoek stelt de "omgevingsveiligheid" centraal. De UAV 2012 zien niet alleen slechts op de relatie "opdrachtgever-opdrachtnemer", maar geven tevens een beperking aan bevoegdheden van partijen. Deze zijn namelijk gerelateerd aan het werk/bouwterrein waarop/waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd. Meer concreet heeft een aannemer buiten zijn werkterrein niet (zondermeer) zeggenschap om instructies in het kader van veiligheid af te geven. Het begrip 'omgevingsveiligheid' behoeft in die zin eerst nadere beschouwing alvorens verantwoordelijkheden, ook in het kader van coördinatie überhaupt te kunnen toedelen. In essentie speelt daarbij: Wat is de reikwijdte van de term 'omgevingsveiligheid'; wie/welke partijen zijn daarbij vervolgens de stakeholders (denk bij een bouw/infra project naast de vele onder- en nevenaannemers op het project ook aan leveranciers, buurtbewoners, winkeliers, verkeersdeelnemers, OV, hulpdiensten etc. etc.) en wat zijn hun respectievelijke bevoegdheden?

Samenstelling klankbordgroep

In uw voorstellen wordt zowel ingegaan op wijzigingen in de UAV 2012, de UAVgc 2005 als de DNR 2011. Betrokkenheid van de AFNL als vertegenwoordiger van de uitvoerende bouw bij wijzigingen van zowel de UAV als de UAVgc is onzes inziens correct. Overigens wijzen wij u op het feit, dat momenteel een herzieningstraject van de UAVgc loopt. Een eventueel noodzakelijk bevonden aanpassing op het punt van veiligheid (wat overigens niet in uw voorstellen naar voren is gekomen) zou naar onze mening vervolgens in het betreffende paritaire overleg ingebracht moeten worden. Het lijkt ons echter niet correct als wij een oordeel geven over de branchespecifieke voorwaarden van de architecten en raadgevend ingenieurs, zonder dat de BNA en NL Ingenieurs hierbij zelf betrokken zijn.

Wij vertrouwen erop u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben over onze meer principiële punten die in het kader van dit onderzoek de aandacht behoeven. Tot nadere toelichting zijn wij vanzelfsprekend graag bereid. Uiteraard blijven wij ook van harte bereid in onze rol als klankbordgroeplid over dit voor de bouwsector van belang zijnde thema te blijven meedenken.

Hoogachtend,
AANNEMERSFEDERATIE NEDERLAND BOUW&INFRA

Philip van Nieuwenhuizen
Voorzitter sectie Infra